

NACZELNA RADA ADWOKACKA

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 00, 22 505 25 01, fax 22 505 25 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

03980200293797
RPW/3870/2020 P
2020-01-27

Warszawa, dnia 18 stycznia 2020 r.

NRA.12-ST-1.2.2020

Senat Rzeczypospolitej Polskiej

Kancelaria Senatu
ul. Wiejska 6/8
00 – 902 Warszawa

Podmiot wnoszący petycję:

Naczelna Rada Adwokacka
Ul. Świętojerska 16
00 – 202 Warszawa

Osoba reprezentująca:

Adw. Jerzy Lachowicz
Adw. Przemysław Rosati

PETYCJA

w sprawie zmiany ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r.
- Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 676)

Na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze i art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, działając w interesie publicznym, w tym w interesie wymiaru sprawiedliwości, mając na względzie troskę o jego prawidłowe funkcjonowanie oraz zapewnienie osobom tymczasowo aresztowanym realizacji prawa do porozumiewania się z obrońcą jako elementu prawa do obrony wynikającego z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, art. 48 ust. 2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, art. 6 ust. 3 lit. b i c Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 14 ust. 3 lit. b i d Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, jak również z treści 18 zasady Zbioru zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie

aresztowania bądź uwięzienia - rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r., Naczelna Rada Adwokacka składa petycję do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, w interesie publicznym, w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej mającej na celu zmianę przepisów prawa, tj. ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 676) poprzez dodanie § 3 w art. 215 w brzmieniu: „§ 3. Jeżeli tymczasowo aresztowany ma ustanowionego obrońcę, organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje z chwilą powzięcia informacji o ustanowieniu obrońcy, przesyła niezwłocznie z urzędu do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany, zarządzenie o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym. Zdanie drugie art. 217 § 1 stosuje się odpowiednio. Z chwilą zawiadomienia organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o ustaniu stosunku obrończego, organ z urzędu wydaje zarządzenie o uchyleniu zarządzenia o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym i przesyła je niezwłocznie do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany.”

Naczelna Rada Adwokacka wyraża zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych podmiotu wnoszącego petycję.

UZASADNIENIE

Przedmiotem petycji jest zmiana przepisów dotyczących zasad porozumiewania się tymczasowo aresztowanego ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób.

W obecnie obowiązującym stanie prawnym zgodnie z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu. W myśl art. 73 § 1 Kodeksu postępowania karnego (dalej k.p.k.) oskarżony tymczasowo aresztowany może porozumiewać się ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie.

Celem petycji jest zapewnienie osobie tymczasowo aresztowanej pełnej realizacji prawa do obrony, w tym zniesienie barier o charakterze techniczno-organizacyjnym, w aspekcie realizacji prawa do porozumiewania się z obrońcą podczas nieobecności innych osób. Potrzeba dokonania postulowanej zmiany ustawy ma swe uzasadnienie także w zwolnieniu organu procesowego z dodatkowych czynności techniczno-organizacyjnych, które łączą się

koniecznością każdorazowego rejestrowania i rozpoznania kolejnego wniosku o zezwolenie na kontakt obrońcy z osobą tymczasowo aresztowaną oraz fizycznego wydania stosownego zarządzenia, w tym jego doręczenia.

Wskazać należy, że prawo oskarżonego pozbawionego wolności do korzystania z pomocy obrońcy, w tym w płaszczyźnie swobodnych z nim kontaktów ma swoje umocowanie konstytucyjne w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lutego 2004 r., SK 39/02, OTK-A 2004/2, poz. 7). Prawo to stanowi nadto wyraz realizacji prawa osoby tymczasowo aresztowanej do bycia traktowanym w sposób humanitarny (zob. P. Tarwacki, Prawo dostępu zatrzymanego procesowo do uprawnionego prawnika jako gwarancja właściwego traktowania, PWP 2008/59, s. 21). Prawo tymczasowo aresztowanego do porozumiewania się z obrońcą jako element prawa do obrony wynika także z art. 48 ust. 2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, z art. 6 ust. 3 lit. b i c Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, z art. 14 ust. 3 lit. b i d Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, jak również z treści 18 zasady Zbioru zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia - rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.

Realizacja prawa do obrony jako prawa podstawowego, w płaszczyźnie prawa tymczasowo aresztowanego do porozumiewania się ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób w aspekcie wykonawczym uregulowana jest w Kodeksie karnym wykonawczym (dalej k.k.w.), przede wszystkim w art. 215, a szczerzej w art. 217.

Zgodnie z art. 215 § 1 k.k.w. tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Jeżeli organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zastrzeże przy widzeniu obecność swoją lub osoby upoważnionej - widzenie odbywa się w sposób wskazany przez ten organ. Stosownie zaś do art. 217 § 1 k.k.w. tymczasowo aresztowany może uzyskać widzenie po wydaniu zarządzenia o zgodzie na widzenie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje. W wypadku, gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagana jest zgoda na widzenie każdego z nich, chyba że organy te zarządzają inaczej.

Przepis art. 215 § 1 k.k.w. gwarantuje osobie tymczasowo aresztowanej prawo do porozumiewania się z obrońcą podczas nieobecności innych osób (tzw. widzenie adwokackie). Niemniej jednak zgodnie z art. 217 § 1 k.k.w. w aspekcie techniczno-organizacyjnym realizacja tego prawa wymaga zmaterializowania się w postaci wydania przez organ, do dyspozycji którego tymczasowo aresztowany pozostaje, zarządzenia o wyrażeniu zgody na widzenie. Rozwiązanie to ogranicza w sposób nieuzasadniony realizację tego prawa, a ponadto odsuwa jego realizację w czasie, najczęściej z przyczyn techniczno-organizacyjnych. Pomimo, iż przepis art. 217 § 1 k.k.w. systemowo umiejscowiony jest w ramach ogólnej regulacji zasad udzielania widzeń z osobami tymczasowo aresztowanymi (dotyczących osób najbliższych, małoletnich duchownych), zaś postanowienie § 1 tego przepisu nie ma swego odpowiednika w art. 215 k.k.w., traktującym o prawie osoby tymczasowo aresztowanej do porozumiewania się z obrońcą, realizacja tego prawa następuje na zasadach wskazanych w art. 217 k.k.w. W praktyce odbywa się to w ten sposób, że po zastosowaniu tymczasowego aresztowania lub po zgłoszeniu się obrońcy w toku postępowania, w ramach którego stosowany jest areszt tymczasowy, obrońca występuje do organu procesowego do dyspozycji, którego tymczasowo aresztowany pozostaje, z wnioskiem o zezwolenie na widzenie z tymczasowo aresztowanym. Następnie wniosek ten podlega rozpoznaniu przez organ do dyspozycji, którego tymczasowo aresztowany pozostaje. Na marginesie należy zauważyć, że zgodnie z art. 73 § 2 k.p.k. w postępowaniu przygotowawczym prokurator, udzielając zezwolenia na porozumiewanie się, może zastrzec w szczególnie uzasadnionych wypadkach, jeżeli wymaga tego dobro postępowania przygotowawczego, że będzie przy tym obecny sam lub osoba przez niego upoważniona. Zastrzeżenie to zgodnie z § 4 tego artykułu nie może być utrzymywane ani dokonane po upływie 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania podejrzanego. Prokurator musi uwzględnić wniosek, może jedynie uczynić w nim wspomniane zastrzeżenie. W konsekwencji z powyższego wynika, że organ nie może nie uwzględnić wniosku, jednakże czas konieczny na podjęcie czynności techniczno-organizacyjnych związanych ze złożeniem, rejestracją, rozpoznaniem wniosku, a także fizycznym wydaniem zarządzenia i zgłoszeniem się z tym zarządzeniem do aresztu śledczego, ogranicza konstytucyjno-konwencyjne prawo tymczasowo aresztowanego do kontaktu z obrońcą podczas nieobecności innych osób. W rzeczywistości realizacja tego prawa doznaje także uszczerbku w sytuacji, w której dochodzi np. do zmian sygnatury akt sprawy, zmiany jednostki organizacyjnej prokuratury prowadzącej postępowanie, względnie zmiany jednostki penitencjarnej, w której wykonywane jest tymczasowe aresztowanie. Wskazać również należy na sytuacje, w których areszt śledczy, organ i obrońca mają siedziby w różnych miejscowościach. W opisanych sytuacjach

wymagane jest uzyskanie przez obrońcę za każdym razem nowego zarządzenia o zezwoleniu na widzenie z osobą tymczasowo aresztowaną, albowiem administracja aresztów śledczych wymaga każdorazowo nowego zarządzenia. Zarządzenie to jest nadto ograniczone czasowo. Obecnie obowiązująca regulacja po pierwsze ogranicza realizację tego prawa, wymaga dodatkowych czynności techniczno-organizacyjnych po stronie obrońcy, ale przede wszystkim po stronie organu procesowego, które łączą się koniecznością każdorazowego rejestrowania i rozpoznania wniosku oraz fizycznego wydania stosownego zarządzenia, w tym jego doręczenia. Utrzymywanie dotychczasowego stanu prawnego w tym zakresie jest całkowicie bezcelowe i nieuzasadnione.

Zmiana ustawy w zakresie objętym petycją przewiduje, że jeżeli tymczasowo aresztowany ma ustanowionego obrońcę, organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje z chwilą powzięcia informacji o ustanowieniu obrońcy, przesyła niezwłocznie z urzędu do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany, zarządzenie o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym. Zdanie drugie art. 217 § 1 stosuje się odpowiednio. Z chwilą zawiadomienia organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o ustaniu stosunku obrończego, organ z urzędu wydaje zarządzenie o uchyleniu zarządzenia o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym i przesyła je niezwłocznie do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany.

Różnica pomiędzy dotychczasowym stanem prawnym, a postulowanym stanem prawnym polega na tym, że nowoprojektowany stan prawny po pierwsze: w pełni pozwoli na realizację konstytucyjno-konwencyjnego prawa osoby tymczasowo aresztowanej do kontaktu z obrońcą, po drugie uprości czynności techniczno-organizacyjne organu procesowego, odciążając organ procesowy od wykonywania dodatkowych czynności organizacyjnych, po trzecie usprawni realizację kontaktu tymczasowo aresztowanego z jego obrońcą. Na marginesie należy wskazać, że zmiana stanu prawnego nie uniemożliwi w postępowaniu przygotowawczym realizacji przez prokuratora zastrzeżenia wskazanego w art. 72 § 3 k.p.k., albowiem będzie to mogło być uczynione w razie potrzeby przy wydaniu zarządzenia. Ponadto z uwagi na konieczność wydania przez organ procesowy zarządzenia zezwalającego na realizację kontaktu osoby tymczasowo aresztowanej z obrońcą, składanie kolejnych wniosków w tym przedmiocie i ich rozpoznawanie przy znanym z góry sposobie ich załatwienia, jawi się jako oczywiście bezcelowe. Ponieważ jak już wskazano organ procesowy do dyspozycji,

którego tymczasowo aresztowany pozostaje jest zobligowany do umożliwienia tymczasowo aresztowanemu realizacji jego prawa do obrony, w tym do kontaktu z obrońcą, warunkowanie tego uprawnienia czynnością procesową o charakterze organizacyjno-deklaratoryjnym jest nieproporcjonalnym ograniczeniem tego prawa.

Mając na uwadze powyższe argumenty Naczelna Rada Adwokacka postuluje zmianę ustawy, jednocześnie proponując jej brzmienie. W załączeniu Naczelna Rada Adwokacka przedkłada projektu ustawy wraz z uzasadnieniem, w przedmiocie objętym niniejszą petycją.

Załączniki:

1. Uchwała Naczelnej Rady Adwokackiej nr 80 z dnia 18 stycznia 2020 r. w sprawie złożenia w interesie publicznym petycji dotyczącej zmiany ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 676),
2. Projekty ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy.

NACZELNA RADA ADWOKACKA

ul. Świętojska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 00, 22 505 25 01, fax 22 505 25 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Za zgodność z oryginałem

Dyrektor Biura
Naczelnej Rady Adwokackiej

mgr *Lukasz Tkacz*

UCHWAŁA NR 80/2020 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 18 stycznia 2020 r.

w sprawie złożenia w interesie publicznym petycji dotyczącej zmiany ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 676)

Na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze i art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, *działając w interesie publicznym, w tym w interesie wymiaru sprawiedliwości, mając na względzie troskę o jego prawidłowe funkcjonowanie oraz zapewnienie osobom tymczasowo aresztowanym realizacji prawa do porozumiewania się z obrońcą jako elementu prawa do obrony wynikającego z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, art. 48 ust. 2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, art. 6 ust. 3 lit. b i c Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 14 ust. 3 lit. b i d Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, jak również z treści 18 zasady Zbioru zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia – rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.*, Naczelna Rada Adwokacka uchwała co następuje:

1. Wystąpić do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z petycją w interesie publicznym w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej mającej na celu zmianę przepisów prawa, tj. ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 676) poprzez dodanie § 3 w art. 215 w brzmieniu: „§ 3. Jeżeli tymczasowo aresztowany ma ustanowionego obrońcę, organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje z chwilą powzięcia informacji o ustanowieniu obrońcy, przesyła niezwłocznie z urzędu do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany, zarządzenie o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym. Zdanie drugie art. 217 § 1 stosuje się odpowiednio. Z chwilą zawiadomienia organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o ustaniu stosunku obrończego, organ z urzędu wydaje zarządzenie o uchyleniu zarządzenia o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym i przesyła je niezwłocznie do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany.”
2. Wyrazić zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych podmiotu wnoszącego petycję.

3. Upoważnić adw. Jerzego Lachowicza oraz adw. Przemysława Rosatiego do reprezentowania Naczelnej Rady Adwokackiej w pracach nad petycją przed Senatem Rzeczypospolitej Polskiej, w tym do złożenia petycji.

Prezes
Naczelnej Rady Adwokackiej

adw. Jacek Tręła

Autorzy projektu:
adwokat Jerzy Lachowicz
adwokat Przemysław Rosati

USTAWA

z dnia ... 2019 r.

o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy

Art. 1.

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 676) w art. 215 po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli tymczasowo aresztowany ma ustanowionego obrońcę, organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje z chwilą powzięcia informacji o ustanowieniu obrońcy, przesyła niezwłocznie z urzędu do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany, zarządzenie o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym. Zdanie drugie art. 217 § 1 stosuje się odpowiednio. Z chwilą zawiadomienia organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o ustaniu stosunku obrończego, organ z urzędu wydaje zarządzenie o uchyleniu zarządzenia o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym i przesyła je niezwłocznie do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany.”

Art. 2.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

I. WSTĘP

Celem projektu ustawy jest zapewnienie osobie tymczasowo aresztowanej pełnej realizacji prawa do obrony, w tym zniesienie barier o charakterze techniczno-organizacyjnym, w aspekcie realizacji prawa do porozumiewania się z obrońcą podczas nieobecności innych osób. Potrzeba wydania projektowanej regulacji ma swe uzasadnienie także w zwolnieniu organu procesowego z dodatkowych czynności techniczno-organizacyjnych, które łączą się koniecznością każdorazowego rejestrowania i rozpoznania kolejnego wniosku o zezwolenie na kontakt obrońcy z osobą tymczasowo aresztowaną oraz fizycznego wydania stosownego zarządzenia, w tym jego doręczenia.

Prawo oskarżonego pozbawionego wolności do korzystania z pomocy obrońcy, w tym w płaszczyźnie swobodnych z nim kontaktów ma swoje umocowanie konstytucyjne w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lutego 2004 r., SK 39/02, OTK-A 2004/2, poz. 7). Prawo to stanowi nadto wyraz realizacji prawa osoby tymczasowo aresztowanej do bycia traktowanym w sposób humanitarny (zob. P. Tarwacki, Prawo dostępu zatrzymanego procesowo do uprawnionego prawnika jako gwarancja właściwego traktowania, PWP 2008/59, s. 21). Prawo tymczasowo aresztowanego do porozumiewania się z obrońcą jako element prawa do obrony wynika także z art. 48 ust. 2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, z art. 6 ust. 3 lit. b i c Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, z art. 14 ust. 3 lit. b i d Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, jak również z treści 18 zasady Zbioru zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia - rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.

II. OBECNY STAN PRAWNY I POTRZEBA ZMIAN

W obecnie obowiązującym stanie prawnym zgodnie z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu. W myśl art. 73 § 1 Kodeksu postępowania karnego (dalej k.p.k.) oskarżony tymczasowo aresztowany może porozumiewać się ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie.

Realizacja prawa do obrony jako prawa podstawowego, w płaszczyźnie prawa tymczasowo aresztowanego do porozumiewania się ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób w aspekcie wykonawczym uregulowana jest w Kodeksie karnym wykonawczym (dalej k.k.w.), przede wszystkim w art. 215, a szczerkowo w art. 217.

Zgodnie z art. 215 § 1 k.k.w. tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Jeżeli organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zastrzeże przy widzeniu obecność swoją lub osoby upoważnionej - widzenie odbywa się w sposób wskazany przez ten organ. Stosownie zaś do art. 217 § 1 k.k.w. tymczasowo aresztowany może uzyskać widzenie po wydaniu zarządzenia o zgodzie na widzenie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje. W wypadku, gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagana jest zgoda na widzenie każdego z nich, chyba że organy te zarządzają inaczej.

Przepis art. 215 § 1 k.k.w. gwarantuje osobie tymczasowo aresztowanej prawo do porozumiewania się z obrońcą podczas nieobecności innych osób (tzw. widzenie adwokackie). Niemniej jednak zgodnie z art. 217 § 1 k.k.w. w aspekcie techniczno-organizacyjnym realizacja tego prawa wymaga zmaterializowania się w postaci wydania przez organ, do dyspozycji którego tymczasowo aresztowany pozostaje, zarządzenia o wyrażeniu zgody na widzenie. Rozwiązanie to ogranicza w sposób nieuzasadniony realizację tego prawa, a ponadto odsuwa jego realizację w czasie, najczęściej z przyczyn techniczno-organizacyjnych. Pomimo, iż przepis art. 217 § 1 k.k.w. systemowo umiejscowiony jest w ramach ogólnej regulacji zasad udzielania widzeń z osobami tymczasowo aresztowanymi (dotyczących osób najbliższych, małoletnich duchownych), zaś postanowienie § 1 tego przepisu nie ma swego odpowiednika w art. 215 k.k.w., traktującym o prawie osoby tymczasowo aresztowanej do porozumiewania się z obrońcą, realizacja tego prawa następuje na zasadach wskazanych w art. 217 k.k.w. W praktyce odbywa się to w ten sposób, że po zastosowaniu tymczasowego aresztowania lub po zgłoszeniu się obrońcy w toku postępowania, w ramach którego stosowany jest areszt tymczasowy, obrońca występuje do organu procesowego do dyspozycji, którego tymczasowo aresztowany pozostaje, z wnioskiem o zezwolenie na widzenie z tymczasowo aresztowanym. Następnie wniosek ten podlega rozpoznaniu przez organ do dyspozycji, którego tymczasowo

aresztowany pozostaje. Na marginesie należy zauważyć, że zgodnie z art. 73 § 2 k.p.k. w postępowaniu przygotowawczym prokurator, udzielając zezwolenia na porozumiewanie się, może zastrzec w szczególnie uzasadnionych wypadkach, jeżeli wymaga tego dobro postępowania przygotowawczego, że będzie przy tym obecny sam lub osoba przez niego upoważniona. Zastrzeżenie to zgodnie z § 4 tego artykułu nie może być utrzymywane ani dokonane po upływie 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania podejrzanego. Prokurator musi uwzględnić wniosek, może jedynie uczynić w nim wspomniane zastrzeżenie. W konsekwencji z powyższego wynika, że organ nie może nie uwzględnić wniosku, jednakże czas konieczny na podjęcie czynności techniczno-organizacyjnych związanych ze złożeniem, rejestracją, rozpoznaniem wniosku, a także fizycznym wydaniem zarządzenia i zgłoszeniem się z tym zarządzeniem do aresztu śledczego, ogranicza konstytucyjno-konwencyjne prawo tymczasowo aresztowanego do kontaktu z obrońcą podczas nieobecności innych osób. W rzeczywistości realizacja tego prawa doznaje także uszczerbku w sytuacji, w której dochodzi np. do zmian sygnatury akt sprawy, zmiany jednostki organizacyjnej prokuratury prowadzącej postępowanie, względnie zmiany jednostki penitencjarnej, w której wykonywane jest tymczasowe aresztowanie. Wskazać również należy na sytuacje, w których areszt śledczy, organ i obrońca mają siedziby w różnych miejscowościach. W opisanych sytuacjach wymagane jest uzyskanie przez obrońcę za każdym razem nowego zarządzenia o zezwoleniu na widzenie z osobą tymczasowo aresztowaną, albowiem administracja aresztów śledczych wymaga każdorazowo nowego zarządzenia. Zarządzenie to jest nadto ograniczone czasowo. Obecnie obowiązująca regulacja po pierwsze ogranicza realizację tego prawa, wymaga dodatkowych czynności techniczno-organizacyjnych po stronie obrońcy, ale przede wszystkim po stronie organu procesowego, które łączą się koniecznością każdorazowego rejestrowania i rozpoznania wniosku oraz fizycznego wydania stosownego zarządzenia, w tym jego doręczenia. Utrzymywanie dotychczasowego stanu prawnego w tym zakresie jest całkowicie bezcelowe i nieuzasadnione.

III. OMÓWIENIE PROJEKTOWANEJ REGULACJI

Projektowana regulacja przewiduje, że jeżeli tymczasowo aresztowany ma ustanowionego obrońcę, organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje z chwilą powzięcia informacji o ustanowieniu obrońcy, przesyła niezwłocznie z urzędu do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany, zarządzenie o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym. Zdanie drugie art. 217 § 1 stosuje się odpowiednio. Z chwilą zawiadomienia organu, do którego dyspozycji

tymczasowo aresztowany pozostaje, o ustaniu stosunku obrończego, organ z urzędu wydaje zarządzenie o uchyleniu zarządzenia o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym i przesyła je niezwłocznie do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany.

Różnica pomiędzy dotychczasowym stanem prawnym, a projektowanym stanem prawnym polega na tym, że nowoprojektowany stan prawny po pierwsze: w pełni pozwoli na realizację konstytucyjno-konwencyjnego prawa osoby tymczasowo aresztowanej do kontaktu z obrońcą, po drugie uprości czynności techniczno-organizacyjne organu procesowego, odciążając organ procesowy od wykonywania dodatkowych czynności organizacyjnych, po trzecie usprawni realizację kontaktu tymczasowo aresztowanego z jego obrońcą. Na marginesie należy wskazać, że zmiana stanu prawnego nie uniemożliwi w postępowaniu przygotowawczym realizacji przez prokuratora zastrzeżenia wskazanego w art. 72 § 3 k.p.k., albowiem będzie to mogło być uczynione w razie potrzeby przy wydaniu zarządzenia. Ponadto z uwagi na konieczność wydania przez organ procesowy zarządzenia zezwalającego na realizację kontaktu osoby tymczasowo aresztowanej z obrońcą, składanie kolejnych wniosków w tym przedmiocie i ich rozpoznawanie przy znanym z góry sposobie ich załatwienia, jawi się jako oczywiście bezcelowe. Ponieważ jak już wskazano organ procesowy do dyspozycji, którego tymczasowo aresztowany pozostaje jest zobligowany do umożliwienia tymczasowo aresztowanemu realizacji jego prawa do obrony, w tym do kontaktu z obrońcą, warunkowanie tego uprawnienia czynnością procesową o charakterze organizacyjno-deklaratoryjnym jest nieproporcjonalnym ograniczeniem tego prawa.

IV. OMÓWIENIE SKUTKÓW PROJEKTU I OŚWIADCZENIE O ZGODNOŚCI Z PRAWEM UNII EUROPEJSKIEJ

Projektowana zmiana niesie za sobą pozytywne skutki społeczne i prawne, albowiem uchyla istniejące ograniczenia prawa tymczasowo aresztowanego do kontaktu z obrońcą podczas nieobecności innych osób, jednocześnie realizując w pełni prawo do obrony w tym aspekcie. Stanowi wyraz realizacji prawa osoby tymczasowo aresztowanej do bycia traktowanym w sposób humanitarny. Nie pociąga za sobą skutków gospodarczych. Przyczynia się do oszczędności finansowych Skarbu Państwa, gdyż uchyla konieczność podejmowania dodatkowych jedynie technicznych czynności absorbujących czas organów procesowych i ich pracowników, jak też generujących koszty materiałów biurowych i kosztów doręczeń korespondencji urzędowej.

Projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy wraz z uzasadnieniem [04.12.2019 r.].

Projekt ustawy nie pociąga za sobą obciążenia budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt ustawy nie wymaga wydania aktów wykonawczych.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.